Sort, hvidt eller midt imellem

Sådan gør du

Øvelse "Spot den falske nyhed"

- Fortæl eleverne, at de nu vil blive præsenteret for nogle forskellige historier, hvor de skal forsøge at afgøre, hvilken der er falsk.
- Du åbner Powerpointen og klikker frem til slide 2, der indeholder link til de første to eksempler
- Fortæl, at der er tale om to historier fra samme medie (fcbarcelona.dk)
- Læs (noget af) teksten fra de to historier op
- Bed eleverne markere ved håndsoprækning, om de tror hhv. A eller B er falsk?
- Få nogle af eleverne til at begrunde hvorfor, de har valgt den pågældende historie

  Hvis eleverne ikke selv har været omkring det, understreger du, at en central pointe i dette eksempel er, at man skal holde øje med, hvem der er den oprindelige kilde til historien. Kilden til den falske historie A om Coutinho er således den brasilianske udgave af ESPN, som både er relativt ukendt og befinder sig langt fra begivenhedernes centrum i Spanien og England. Kilden til den sande historie om Neymar er modsat L'Equipe, som både hører hjemme i Frankrig, hvor historien udspiller sig, og som er en anerkendt avis.

- Klik videre til slide 3 (du kan med fordel gøre linket til historie B klar, da den falske nyhed findes halvvejs nede på siden – og skjul evt. DRs tekst, så eleverne ikke med det samme kan se, at den er falsk)
- Fortæl, at der tilsyneladende er tale om to historier fra Ekstra Bladet om Mette Blomsterberg
- Læs (noget af) teksten fra de to historier op
- Bed eleverne markere ved håndsoprækning, om de tror hhv. A eller B er falsk?
- Få nogle af eleverne til at begrunde hvorfor, de har valgt den pågældende historie

  Hvis eleverne ikke selv har været omkring det, understreger du, at en central pointe i dette eksempel er, at man skal holde øje med, hvilken internetadresse historien er fra. Historie 'B' stammer således fra en falsk nyhedsside, som har efterlignet Ekstra Bladet. Det eneste, der afslører dem er, at deres adresse er eb-dk.com, mens Ekstra Bladets rigtige adresse er eb.dk, hvilket også er forklaret i DR's artikel.

- Klik videre til slide 4
- Fortæl, at der er tale om to historier fra Altinget om EU.
- Læs (noget af) teksten fra de to historier op
- Bed eleverne markere ved håndsoprækning, om de tror hhv. A eller B er falsk?
- Få nogle af eleverne til at begrunde hvorfor, de har valgt den pågældende historie

  Hvis eleverne ikke selv har været omkring det, understreger du, at en central pointe i dette eksempel er, at det nogle gange er godt at overveje: Hvorfor noget skulle være løgn? Hvem har en interesse i at bringe historien frem? Og om vi tror på en historie, blot fordi den passer med vores fordomme.

Historie A er således løgn, men den spiller på fortællingen om, at EU indfører en masse meningsløse regler og forbud, og derfor tænker man måske "nå ja, hvorfor ikke også lakridspiber" frem for at forholde sig kritisk til historien.

- Klik videre til slide 5
- Fortæl, at der er tale om to historier om danske lægers arbejde i det borgerkrigshærgede Syrien
- Læs (noget af) teksten fra de to historier op
- Bed eleverne markere ved håndsoprækning, om de tror hhv. A eller B er falsk?
- Få nogle af eleverne til at begrunde hvorfor, de har valgt den pågældende historie

  Hvis eleverne ikke selv har været omkring det, understreger du, at en central pointe i dette eksempel er, at man altid skal være opmærksom på, hvem er afsenderen er. Og om de har en bestemt dagsorden. Historie A er falsk, og stammer fra syrienblog.net, som er en erklæret partisk blog, som forsvarer det syriske regime og præsident Assad (https://syrienblog.net/baggrund/om-syrienblog/). De har derfor et klart motiv til at tilsvine danske læger, som Haifaa Awad, der arbejder på hospitaler i oprørskontrollerede byer, og man bør derfor forholde sig meget kritisk til de historier, som de bringer på bloggen.

- Klik videre til slide 6
- Fortæl, at der er tale om to kritiske historier om den tidligere amerikanske udenrigsminister og præsidentkandidat Hillary Clinton, som blev bragt under valgkampen mod Donald Trump.
- Læs (noget af) teksten fra de to historier op
- Bed eleverne markere ved håndsoprækning, om de tror hhv. A eller B er falsk?
- Få nogle af eleverne til at begrunde hvorfor, de har valgt den pågældende historie.

  Hvis eleverne ikke selv har været omkring det, understreger du, at en central pointe i dette eksempel er, at man altid skal være opmærksom på, hvem afsenderen er? Og om de har en bestemt dagsorden? Historie B, som er den falske, stammer her fra 'SIAD', som er stærkt kritisk over for Islams indflydelse i vesten (https://siaddk.wordpress.com/hvem-er-siad/). Det er derfor forventeligt, at de også er meget positivt indstillet over for Donald Trumps præsidentkandidatur, da han gik til valg på en hårdere kurs overfor muslimer. SIAD har derfor en klar interesse i at tilsvine Trumps modkandidat Hillary Clinton. Den falske historie er desuden et eksempel på, hvor katastrofale konsekvenser 'fake news' kan få. En amerikansk mand troede således på historien og valgte at storme det pizzeria, hvor den påståede pædofiliring efter sigende blev styret fra, og han skød vildt omkring sig på pizzeriaet (http://www.bt.dk/udland/edgar-laeste-en-falsk-nyhed-og-saa-greb-han-sin-automatriffel).

- Klik videre til slide 7
- Fortæl, at der er tale om to historier om voldtægt og efterfølgende advarsler fra politiet om at bevæge sig ud.
- Læs (noget af) teksten fra de to historier op
- Bed eleverne markere ved håndsoprækning, om de tror hhv. A eller B er falsk?
- Få nogle af eleverne til at begrunde hvorfor, de har valgt den pågældende historie

  Hvis eleverne ikke selv har været omkring det, understreger du, at de centrale pointer i dette eksempel er, at man bør overveje, om en historie er for vild til, at man kan tro på den? Vil politiet virkelig betegne alle mænd som potentielle voldtægtsforbrydere, som det sker i den falske historie B.

2 Sådan gør du Sort, hvidt eller midt imellem

Derudover skal man være opmærksom på, om det er ens fordomme, som leder en til at tro på en historie. I historie B spiller man således på fordommen om Sverige som et superfeministisk samfund, hvor man hader mænd. For det tredje skal man være opmærksom på, om afsenderen er et rigtigt medie eller et satiremagasin. Den falske historie B stammer her fra Rokoposten, som udelukkende laver satire.

- Øvelsen afrundes med en samtale på klassen, der tager udgangspunkt i følgende refleksionsspørgsmål:
  - *Var det svært at finde frem til de falske artikler? Hvorfor/hvorfor ikke?*
  - *Har du selv tidligere prøvet at læse en nyhed, som du var i tvivl, om var sand? Hvad gjorde du?*
  - *Hvordan kan du fremover holde øje med, om en nyhed er falsk eller sand?*
  - *Hvorfor er det vigtigt, at der ikke er falske nyheder?*
  - *Hvilken betydning har falske nyheder for vores samfund og demokrati?*
- Hvis I ønsker at snakke mere om falske nyheder osv., kan I prøve selv at finde eksempler på falske nyheder eller nyheder, hvor troværdigheden er meget lav. Derudover kan I også snakke om forskellige mediers sigte, fx RokokoPosten, Den korte radioavis, osv.

Øvelse ”Er denne historie sand, falsk eller vildledende?”

- Som optakt til øvelsen skal du snakke med eleverne om hvad forskellen er på falske og vildledende nyheder.
- Herefter udleverer du et eksemplar af bilaget ”Er denne historie sand, falsk eller vildledende?” til hver elev.
- Eleverne skal nu 2 og 2 læse de forskellige udsagn igennem og notere deres umiddelbare bud på, om udsagnet er sandt, falsk eller vildledende.
- Når eleverne har været alle spørgsmål igennem skal de gå på nettet og se, om de kan finde frem til, hvorvidt udsagnene rent faktisk er sande, falske eller vildledende.
- Når alle har besvaret spørgsmålene, gennemgår læreren kort arket med eleverne med udgangspunkt i rettevejledning til ”Er denne historie sand, falsk eller vildledende?”.
- Øvelsen afrundes med en samtale på klassen, der tager udgangspunkt i følgende refleksionsspørgsmål:
  - *Var det svært at finde ud af, om udsagnene var sande, falske eller vildledende?*
  - *Hvad gjorde I for at finde ud af det?*
  - *Var det troværdige kilder? Hvorfor?*
  - *Var der forskel på, hvad I troede svaret var, og hvad det rent faktisk viste sig at være, når I undersøgte det?*

Opmærksomhedspunkter

Selvom eleverne måske ved, hvilken historie, som er den falske, fordi dette eksempelvis har været omtalt i medierne efterfølgende, er det vigtigt at få talt grundigt om de tegn, man som læser har at gå efter, når man skal afgøre om en nyhed er sand eller falsk.